

Nr 73.

Av herr **Johansson, Johan Peter**, i anledning av *Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag till den frivilliga skytterörelsens främjande.*

I statsverkspropositionen för i år, punkt 21, under fjärde huvudtiteln hemställas om ett anslag för budgetåret 1930—1931 av 500,000 kr. till det frivilliga skytteväsendets befrämjande. Såväl ute i landet som inom riksdagen ha meningarna varit mycket delade om nyttan och nödvändigheten av detta anslag. Majoriteten i andra kammaren har år efter år röstat emot anslaget, medan första kammarens flertal röstat för detsamma. Avgörandet har därför skett genom gemensam votering.

De skäl, som anförts för och emot den frivilliga skytterörelsen, må gälla för vad de kunna. Visst är att dessa medel skulle kunna användas på ett för försvaret mera gagnande sätt och på samma gång tjäna ett annat nationens livsintresse, nämligen folkhälsan. Genom hela den svenska pressen har nyligen gått ett i berörda hänseende mycket uppmärksammat meddelande, ur vilket följande må anföras:

De svenska skolbarnens fysiska standard är synnerligen oroväckande, och tecken till en börjande försämring av kroppskonstitutionen äro tydligt påvisbara. Av undersökta 63,000 barn ha 30 procent befunnits underviktiga och över hälften behäftade med hållningsfel. Detta är några av de uppseendeväckande resultat, till vilka d:r C. A. Ljunggren i Trälleborg kommit vid sin nu slutförda jätteundersökning, som pågått i två år. Detaljerna framläggas i en på uppdrag av skolöverstyrelsen företagen utredning om hälsovården i skolorna, som nu ingivits av d:r Ljunggren och som i övrigt baserar sig på ett oerhört rikhaltigt material även från utlandet, där världskriget i de berörda länderna givit impulsen till ett allmänt giv akt inför begynnande fysisk degeneration. D:r Ljunggrens utredning utmynnar i ett förslag till en revolutionerande omläggning av hälsovården vid skolorna, där huvudvikten lägges på lärarnas arbete på den hygieniska instruktionens område, och landets uppdelning i tre distrikt med var sin övervakande chefläkare med specialutbildning i hygien.

Den första impulsen till ett rationellt hälsoarbete i folkskolan gav världskriget, framhåller till en början d:r Ljunggren. Detta avslöjade nämligen en

dålig kropps-konstitution hos en stor del av kulturnationernas ungdom, som mönstrades till kriget, under det naturfolken från kolonierna hade en vida bättre kropps-konstitution.

Vi hade tagit för givet, yttrar en amerikansk professor, att vårt amerikanska folk var ovanligt kraftigt och vid god hälsa, men mönstringen av våra rekryter visade, att 80 procent av de män som uttogos voro under normal standard och en tredjedel odugliga för krigstjänst.

I England befunnos av 2,420,517 undersökta män endast 35 procent ha normal hälsostandard, vilket chefläkaren för de engelska skolorna anser vara en spegelbild av vad man funnit vid läkarbesiktningen i skolorna. Liknande var förhållandet även i Frankrike. Och överallt konstaterades den försämrade konstitutionen bero på att man försummat den hygieniska vården av barnet i skolåldern.

D:r Ljunggren lämnar därefter en översikt över den omgestaltning av hälsovården i skolan som nästan i alla länder följde på denna överraskande upptäckt. Amerika har därvid gått i spetsen och under de senaste fem åren utvecklats en energisk verksamhet. För hälften av alla skolbarn på landet och $\frac{3}{4}$ av dem i städerna finnas skolläkare och skolsköterskor. Jämsides därmed ha flera tusen lärare utbildats för hälsoarbete i skolorna. England har för närvarande 1,252 skolläkare och cirka 5,000 skolsköterskor, och omfattande undersökningar av barnens hälsa ha utförts. Som en resumé av dessa framhåller chefläkaren, att barnens avvikelser från det normala äro miljöskador, och denna miljö är i de flesta fall hemmen. Även i Frankrike, Tyskland, Italien och Polen har man alltmer gått in för skolhygienens såsom det viktigaste medlet, när det gäller nationens fysiska fostran.

Hur är det nu ställt med kropps-konstitutionen här i Sverige? frågar d:r Ljunggren. Här i Sverige lever nog allmänheten i samma illusion som den amerikanska nationen gjorde före världskriget, nämligen att barnen i allmänhet äro kraftiga och friska. Enligt min tanke passa några ord av vår förnämste expert i Skandinavien, d:r Schiötz i Norge, även på oss:

»Vi ha sovit länge nog», skriver d:r Schiötz. »Vårt sunda land, vår friska ungdom, idrottens stora utbredning bland unga och gamla. Fraser och okunighet alltsammans! Vi skola snart få se att detta tal om den friska ungdomen är den rena ironin.»

Professor Patrik Haglund var den förste, som fäste uppmärksamheten på en försämrad konstitution. Han hade vid undersökningar i en skola i Stockholm funnit 67 procent av skolbarnen behäftade med ryggradsdeformiteter. Han blev med rätta förskräckt över detta fynd.

Själv hade d:r Ljunggren sin första erfarenhet av detta slag för tio år sedan, då han på uppmaning av en lärare undersökte en klass avklädda barn. Han fann en hel del barn som icke hade någon påvisbar organisk sjukdom, men tydligt ådagalade dålig kropps-konstitution, beroende på dålig hygien i hemmet. En undersökning av hela skolan visade att fyndet ej var någon tillfällighet. Anledningen till att detta ej upptäckts tidigare och mera allmänt anser d:r Ljunggren vara att skolläkarna, som sökt efter organsjukdomar,

ofta ej haft barnen avklädda, så att deras klenhet i konstitutionen framträtt.

D:r Ljunggren ingår därefter på den stort anlagda undersökningen av 63,486 folkskolbarn, som han företagit under tvenne år med tillhjälp av 15 läkare och 1,500 lärare, delvis med understöd från Anderssonska fonden, och det är en verkligt skrämmande statistik han fått fram av detta material.

De underviktiga barnen befunnos i genomsnitt uppgå till något under 30 procent, varierande i olika skolor från 10 till 51 procent. Hållningsfel konstaterades hos 56.2 procent av skolbarnen på landet och 49.6 procent i städerna. Missbildningar, särskilt av bröstkorgen på grund av engelska sjukan, fanns hos nybörjarna i skolan till 41.8 procent, och i en klass i Linköping visade alla barnen rakitiska missbildningar. Osund blekhet företeddes av 32.3 procent i städer och 18.7 procent på landet. Tuberkelinfekterade voro 18 procent i stad och 19 procent på landet. Slutligen uppvisades hos vissa skolor i Skåne, Västergötland och Närke undersökta barn tandröta till 90—99 procent. Jämföras dessa defekter med motsvarande siffror från engelska undersökningar, så äro de svenska procentsiffrorna överallt betydligt högre.

En lantbrukare och skolrådsledamot, som av d:r Ljunggren ställdes inför en avklädd gossklass och tillfrågades om han skulle godtaga en sådan besättning, om det varit fråga om djur, svarade:

»Nej, dessa äro sämre, men vi lantbrukare måste av rent ekonomiska skäl sköta våra djur ordentligt.»

Utav utredningen framgår med full tydlighet, konstaterar d:r Ljunggren, att tecken till en börjande försämring av kropps-konstitutionen är, lindrigt sagt, lika tydligt påvisbar här hos oss som bland skolbarnen i Amerika och England. Orsakerna äro huvudsakligen försyndelser mot de fundamentala hygieniska faktorer, som äro betingelsen för normal utveckling.

Vad som här blottats för allmänheten är för lärarekåren ingen nyhet. Nästan inom varje skolråd landet runt har man också dryftat frågan om läkareundersökning av skolbarn, men varje strävande i den riktningen har i regeln strandat, därför att man saknat medel till sådan undersökning. Skolöverstyrelsen, som likaledes länge haft sin uppmärksamhet riktad på detta spörsmål, torde säkerligen vara i stånd att på mycket kort tid organisera arbetet med hälsovården bland skolbarnen, om blott nödiga medel ställas till förfogande.

Det är givetvis omöjligt att i exakta mått angiva, vilken betydelse skjutskickligheten med gevär har i ett nutida krig, men säkert är väl, att fosterlandet har bra liten glädje av skytten och hans färdighet, om hans hälsotillstånd är sådant, att han i farans stund icke kan tagas ut i fält. Av de medel, som användas till befrämjande av den frivilliga skytterörelsen, har landet nytta endast om det råkar i krig och då endast under förutsättning att skytten i övrigt är duglig till krigstjänst, men av de medel, som användas till ungdomens fysiska fostran, har landet nytta under alla förhållanden, genom minskat antal förlorade arbetsdagar på grund av sjukdom, genom lättad sjukvård, genom inbesparat lidande samt genom ökad prestationsförmåga hos nationen i såväl krig som fred.

Jag hemställer därför, att riksdagen måtte

dels avslå Kungl. Maj:ts framställning om anslag till den frivilliga skytterörelsens befrämjande;

dels för budgetåret 1930—1931 bevilja ett anslag av 500,000 kronor till främjande av skolungdomens fysiska fostran samt besluta, att anslaget skall överflyttas till åttonde huvudtiteln;

dels ock anhålla, att Kungl. Maj:t ville utfärda närmare föreskrifter för medlens användning.

Stockholm den 20 januari 1930.

J. P. Johansson.
